

Árpád nagyfejedelem és népe

[...] „Levedi tehát megérkezvén Kazária kagánjához, tudakolta, hogy mi okból hívatta őt magához. A kagán azt mondta neki, hogy: »Azért hívattunk, hogy mivel nemes származású, értelmes és vitéz vagy, és a türkök közt az első, nemzeted fejedelmévé emeljünk, és engedelmeskedj a mi szavunknak és parancsunknak.« Ő pedig válaszolva a kagánnak azt mondta, hogy: »Nagyra veszem irántam való hajlandóságodat és jóindulatodat, és illő köszönetemet nyilvánítom neked, minthogy azonban nincs elég erőm ehhez a tisztséghez, nem fogadhatok szót neked, azonban van rajtam kívül egy másik vajda, akit Álmosnak neveznek, akinek fia is van; név szerint Á r p á d; ezek közül akár az az Álmos, akár a fia, Árpád legyen inkább fejedelem, aki rendelkezésekre áll.« Megtetszett annak a kagánnak ez a beszéd, és embereit vele adván, a türkökhöz küldte őket, és ezek megbeszélést tartottak a türkökkel, a türkök pedig jobbnak tartották, hogy Árpád legyen a fejedelem, mintsem atyja, Álmos, minthogy tekintélyesebb volt, s egyaránt nagyra becsülték bölcsességéért, megfontoltságáért és vitézségéért, és rátermett volt erre a tisztségre, és így a kazárok szokása és törvénye szerint pajzsra emelvén, fejedelemmé tették. Ez előtt az Árpád előtt a türköknek más fejedelmük sohasem volt, s ettől fogva mindmáig ennek a nemzetségéből lesz Turkia fejedelme.”

Így ír a tudós kelet-római császár, **Bíborbanszületett Konstantin** a X. század derekán. Majd – egyebek közt – elmondja, miszerint „tudnivaló, hogy Árpád, Turkia nagy fejedelme négy fiat nemzett: elsőnek Tarkacsut, másodiknak Jeleget, harmadiknak Jutocsát, negyediknek Zoltánt.”

I. (Nagy) Lajos királyunk udvari történetírója, **Kálti Márk Képes Krónika** néven ismert művében így jellemzi:

„A kapitányok közül Árpád volt a leggazdagabb és leghatalmasabb, Almus fia, aki Eleud fia, ő meg Ugeg fia volt. Apját, Almust még az erdelwi hazában megölték, így nem jöhetett Pannoniába.”

Árpád, a VIII/IX. század fordulójának legjelentősebb magyarja volt az, aki népünket ide, a Kárpátok medencéjébe vezette, aki itt „nagyúr”-ként a hét „úr”, azaz fejedelem „uruság”-ának, azaz törzsi hatalmának szövetségét megszilárdította, és megszervezte az új haza határainak a gyeprürendszeren alapuló védelmét.

Krónikásaink közül csak **Kézai Simon** örökítette ránk azt a hagyományt, hogy Árpád a Turul nemzetségből származott: „A kapitányok közt tehát Árpád, Álmos fia, ki Előd fia, ki Ögyek fia volt, a Turul nemzetségből, vagyonban gazdagabb és hadban hatalmasabb vala.”

A turul az Árpádok emblémája, címere, védőszelleme lett, a magyarság jelképes madara.

Az Árpád név ótörök eredetű, az „árpa” szavunk „d” kicsinyítőképzős alakja. Valószínű jelentése: „árpás”, „árpácska”.

Árpád volt az, aki 907-ben, július 4-5-én **IV. (Gyermek) Lajos** keleti frank uralkodónak a hódító seregét *Braslaues-purchnál*, azaz a mai Pozsonynál visszaverte, s ezzel elhárította a nyugati veszélyt. A győzelmes csatában **Luitpold** herceg, fővezér, valamint **Theotmar** salzburgi érsek, főkancellár is elesett. A győzelem következtében a magyar befolyást az Enns folyó felső folyásáig kitolták. (Innen van a népmeséinkben emlegetett *Óperencia* – az „Ober-Enns” torzított alakja.)

Árpád nagyfejedelem nem sokkal élte túl a csatát. Még az év folyamán meghalt.

Utódja negyedszülött fia, **Zoltán** lett. A század derekán a harmadik Árpád-fiúnak, **Jutocsának** a fia, **Faliesi** viselte a fejedelmi hatalmat. Később ismét Zolta-fi, **Taksony** lett a nagyfejedelem. Az ő fia, azaz Árpád dédunokája volt az a **Gyecsü/Géza**, akinek **Vajk** nevű fiában **I. (Szent) István** néven a keresztyén magyar állam megalapítóját tiszteljük.

Krónikáink híradása szerint Árpádot egy patak mellé temették. Sírját – egyébként nomád vezérhez illő módon, akiket tudvalévően titokban temettek el – azóta sem sikerült azonosítani. Leginkább Óbudára szokás helyezni.

A honfoglalás legismertebb művészi ábrázolása alighanem **Feszty Árpád** körképe. Kevésbé ismert, ám számunkra annál inkább szívmengető annak tudata, hogy a tájkép egyik ihletője a Balog-völgyi Nemesradnót határa, a Baraccával szomszédos *Eszró* volt. A művész ugyanis nem kevés időt töltött itt meghitt barátja, Pósa Lajos otthonában.

Kerek 170 éve a *Pesti Magyar Színház*, a későbbi *Nemzeti*, **Vörösmarty Mihály Árpád ébredése** c. darabjával nyitotta meg a kapuit.

„Sok minden meghalt Árpád országában, de legalaposabban az az idea halt meg, mely Árpád apánkkal az Iszter vidékét tudatlanul megkívántatta. A vezérek utódait kóbor nyugati lovagok váltották föl, a Keletnek szép, szabad, lelkes erényei helyére bemenekültek ide a boldog Nyugatról kiszorított száműzött bűnök.” – fogalmazott **Ady Endre** 1907-ben.

Napjainkban a hivatalos magyar művelődéspolitikai nem tartotta fontosnak, hogy a honfoglalást irányító, a későbbi ország alapjait lerakó, 1100 éve elhunyt Árpád nagyfejedelemről hivatalosan megemlékezzen.

Jelen számunkkal az ő emléke előtt tisztelgünk.

B. Kovács István